

דִּשְׁרוּ דְעֵלְמָא אֲמָרוּ, אִיתוּ אֲמָרוּ בְּחֻכְמָתָא, יִתִּיר
מִמָּה דְחֻשְׁבִּין בְּנֵי נִשְׂאָ. אֲמַר לִיה, בְּרֵי יָאוֹת הוּא,
דְּהָא בְּיַחְוּדָא קְדִישָׁא אֲתָמַר נַעַר הָיִיתִי גַם זְקֵנְתִי
וְהָכִי הוּא. (תהלים לו) וְלֹא רָאִיתִי צְדִיק נֶעְזֵב, דָּא הוּא
שְׂבַחָא דְיַחְוּדָא, דְּלֹא אֲשַׁתַּבַּח יוֹם בְּלֹא לֵילָה. דְּהָא
לֵילָה בֵּיה אֲשַׁתַּבַּח תְּדִירָא, וְצְדִיק אַחִיד לְעִילָא
וְאַחִיד לְתַתָּא.

וְזִרְעוּ מִבְּקֵשׁ לֶחֶם, מָאִי הוּא. אֵלְא, בְּשַׁעְתָּא דְזָרִיק
וְאַתְנַגִּיד זִרְעָא, לָא תִבַּע לְנוֹקְבָא. דְּהָא
בְּהַדְיָה שְׂרִיא, דְּלֹא אֲתַפְרִישָׁא מֵיָהּ לְעֵלְמִין, וְזַמְינָא
הִיא לְגַבִּיָּה. דְּהָא זִרְעָא לָא נְגִיד, אֵלְא בְּשַׁעְתָּא
דְּנוֹקְבָא זַמְינָא, (דף קסב ע"ב) וְתִיאֻכְתָּא דְתַרְוּוּיָהּוּ כְּחֻדָּא
בְּדַבּוּקָא חַד דְּלֹא מִתְפַּרְשָׁן, וְעַל דָּא לָא אֲצַטְרִיךְ
לְמַתַּבַּע עֲלָהּ.

לשון הקודש

וְזִרְעוּ מִבְּקֵשׁ לֶחֶם, מָה הוּא? אֵלְא
בְּשַׁעְתָּא שְׂזוּרְק וּנְשַׁפַּע הַזֶּרַע, אִינוּ תוֹבַע
אֶת הַנְּקֵבָה, שְׁהָרֵי הִיא שׁוֹרָה עִמּוּ,
שְׂאִין נִפְרָדֶת מִמֶּנּוּ לְעֵלְמִים וְזַמְינָה
הִיא אֲצֵלוּ, שְׁהָרֵי אִין זֶרַע שׁוֹפַע אֵלְא
בְּשַׁעְתָּא שְׁהַנְּקֵבָה זַמְינָה, וְתִשׁוּקַת
שְׂנִיָּהֶם יַחַד בְּדַבּוּק אַחַד, שְׂאִין
נִפְרָדִים, וְלִכְּנָן לֹא צְרִיךְ לְתַבַּע אוֹתָהּ.

פְּרִשְׁוּהוּ שְׁשָׁרוּ שֶׁל עוֹלָם אָמַר אוֹתוֹ. הוּא
אָמַר אוֹתוֹ בְּחֻכְמָה יוֹתֵר מִמָּה
שְׁחֹשְׁבִים בְּנֵי אָדָם. אָמַר לוֹ, בְּנֵי יָפֵה
הוּא, שְׁהָרֵי בְּיַחְוּד הַקְּדוּשׁ נֶאֱמַר נַעַר
הָיִיתִי גַם זְקֵנְתִי. וְכֵן הוּא, וְלֹא רָאִיתִי
צְדִיק נֶעְזֵב – זֶה הַשְּׂבַח שֶׁל הַיַּחְוּד שֶׁלֹּא
נִמְצָא יוֹם לֹלֵא לֵילָה, שְׁהַגָּה הַלֵּילָה
תָּמִיד נִמְצָא בוֹ, וְהַצְדִּיק אַחִיו לְמַעַלָּה
וְאַחִיו לְמַטָּה.

אָמַר לַיהוָה, וּבְזַמְנָא דְגָלוּתָא לָאוּ הָכִי. אָמַר לַיהוָה
זָרְעוּ בְּתִיב, וְלָאוּ אִיהוּ. אֵימַתִּי נָפִיק, פִּד
נִוְקָבָא בְּדַבּוּקָא חַד עִם דְּכוּרָא. וְאִי תִימָא לָא רְאִיתִי
צְדִיק נְעֻז, בְּזַמְנָא דְגָלוּתָא מָאִי הִיא.

אֵלֵּי, הָא אַחִיד לְעֵילָא. וְלָא נְעֻז לְעֵלְמִין, בְּזַמְנָא
אַחְרָא, לָא נְעֻז מְנוּקְבָא, אַחִיד לְעֵילָא,
וְאַחִיד לְתַתָּא. אַחִיד לְעֵילָא, בְּזַמְנָא דְגָלוּתָא. בְּזַמְנָא
אַחְרָא, אַחִיד לְתַרְיִן סְטָרִין, לְעֵילָא וְתַתָּא, וְלְעוֹלָם
אֵינוּ נְעֻז.

בְּתִיב, (בראשית א) **וַיִּתֵּן אֲתָם אֱלֹהִים בְּרַקיעַ**
הַשָּׁמַיִם, דָּא צְדִיק. וְאַף עַל גַּב דְּאִתְמַר
בְּרַקיעַ הַשָּׁמַיִם, אֵלֵּא בְּרַקיעַ הַשָּׁמַיִם וְדָאִי, דְּאִיהוּ
סִיּוּמָא דְּגוּפָא.

תָּא תַּזִּי, תַּרְיִן רַקִּיעִין אֵינוּן, וְאֵינוּן שִׁירוּתָא וְסִיּוּמָא,

לשון הקודש

למעלה - בזמן של הגלות. בזמן אחר
אוחז את שני האצבעים, למעלה ולמטה,
ולעולם אינו נעזב.

בְּתִיב (בראשית א) **וַיִּתֵּן אֲתָם אֱלֹהִים**
בְּרַקיעַ הַשָּׁמַיִם, זֶה צְדִיק, וְאַף עַל גַּב
שְׁנַאֲמַר בְּרַקיעַ הַשָּׁמַיִם, אֵלֵּא בְּרַקיעַ
הַשָּׁמַיִם וְדָאִי, שְׁהוּא סִיּוּם הַגּוּף.

בַּא ראה, שני רקיעים הם, והם

אמר לו, ובזמן הגלות לא כד? אמר
לו, כתוב זרעו, ואינו. מתי יוצא?
כשהנקבה בדבוק אחד עם הזכר. ואם
תאמר, לא ראיתי צדיק נעזב - בזמן
של הגלות מה היא?

אֵלֵּא זה אחוז למעלה ולא נעזב
לעולמים. בזמן אחר לא נעזב מהנקבה,
אחוז למעלה ואחוז למטה. אחוז

דָּא כְּגוֹנָא דָּא. שִׁירוּתָא רְקִיעָא תְּמִינָאָה, בֵּיה
 שְׁקִיעוֹן כָּל כְּכַבְיָא, זְעִירִין וְרַבְרַבִּין. וְדָא הוּא רְקִיעָא
 עֲלָאָה סְתִימָאָה, דְּקָאִים כֹּלָא וּמְנִיָּה נְפִיק כֹּלָא.
 וְאִיהוּ תְּמִינָאָה, מִתְתָּא לְעִילָא, וְהוּא שִׁירוּתָא
 לְאַפְקָא מְנִיָּה כֹּלָא.

כִּד אִיהוּ רְקִיעָא תְּמִינָאָה מְעִילָא לְתַתָּא, דְּבִיָּה
 שְׁקִיעוֹן כָּל כְּכַבְיָא, כָּל נְהוּרִין וּבּוֹצִיעִין. וְהוּא
 נְטִיל כֹּלָא וְדָא סִיּוּמָא דְכֹלָא. כְּמָה דְהָהוּא רְקִיעָא
 תְּמִינָאָה, דְּאִיהוּ שִׁירוּתָא דְכֹלָא. תְּלִיין בֵּיה כָּל
 נְהוּרִין וְנְטִיל לֹון, וּמְנִיָּה נְפִיק. הַכִּי נְמִי הָא, אִיהוּ
 רְקִיעָא תְּמִינָאָה, תְּלִיין בֵּיה כָּל נְהוּרִין וְנְטִיל לֹון,
 וּמְנִיָּה נְפִיקוּ לְכַלְהוּ עֲלָמִין.

שִׁירוּתָא וְסִיּוּמָא כְּגוֹנָא חַד קִיּוּמִי, וְעַל דָּא אִיהוּ
 נָהַר הַנְּגִיד וְנְפִיק, וְלֹא פְסָקִי מִיּוּמִי

לשון הקודש

והפאורות, והוא נוטל את הכל, וזה
 הסיום של הכל. כמו שאותו הרקיע
 השמיני, שהוא ראשית הכל, תלויים
 בו כל האורות, ונוטל אותם, וממנו
 יוצאים – כד נס זה, אותו רקיע השמיני
 תלויים בו כל האורות ונוטל אותם,
 וממנו יצאו לכל העולמות.

הראשית והסיום עומדים כגון אחד,
 ועל כן הוא הנקר ששופע ויוצא ולא

הראשית והסיום, זה כמו זה. ראשית
 הרקיע השמיני בו שקועים כל
 הכוכבים, קטנים וגדולים, וזהו הרקיע
 העליון הנסתר שמקום הכל, וממנו
 יוצא הכל, והוא השמיני מפה
 למעלה, והוא הראשית להוציא ממנו
 הכל.

כד הוא הרקיע השמיני ממעלה למטה,
 שבו שקועים כל הכוכבים, כל האורות

לְעֵלְמִין. כִּלְא לְמַהוּי סִיּוּמָא כְּשִׁירוּתָא, וּבְגִין כְּדָ
וַיִּתֵּן אֲתָם אֱלֹהִים בְּרַקִּיעַ הַשָּׁמַיִם, וְלָמָּה, לְהָאִיר
עַל הָאָרֶץ.

וְאַף עַל גַּב דְּאִתְמַר כִּלְא כְּנֻוּנָא חָדָא קַיְיִמִי, וְדָא
הוּא בְּרִירָא דְמַלְתָּ, מַה בֵּין הָאִי לְהָאִי. אֶלְא,
דָּא אֻקְיָם וְזֵן לְעֵלְמָא עֲלָאָה דְאִיהוּ בֵּיהּ וּלְכַל אֵינֻן
סְטָרִין עֲלָאִין, וְדָא אֻקְיָם וְזֵן לְעֵלְמָא תַּתָּאָה וּלְכַל
אֵינֻן סְטָרִין תַּתָּאִין.

וְאִי תִימָא, עֲלָמָא דְלְעִילָא מָאן אִיהוּ, וְהָא (אִיהוּ)
הָהוּא רַקִּיעָא תְּמִינָאָה עֲלָאָה סְתִימָאָה, עֲלָמָא
דְלְעִילָא אִיהוּ וְהָכִי אֶקְרִי, דְהָא תְּרִין עֲלָמִין נִינְהוּ
כְּמַה דְאִתְמַר. אֶלְא, אִיהוּ עֲלָמָא עֲלָאָה, וְכַל אֵינֻן
דְנַפְקִי מִנֵּיהּ, עַל שְׁמִיָּה אֶקְרוּן. וְאֵינֻן דְנַפְקִי מִעֲלָמָא
תַּתָּאָה, עַל שְׁמִיָּה אֶקְרוּן. וְכַל הָאִי וְהָאִי כִלְא חַד,
בְּרִידָּהּ הוּא לְעֵלְמָא וְלְעֵלְמִי עֲלָמִין.

לשון הקודש

העליונים, וזה מקום וזן את העולם
התחתון ואת כל אותם הצדדים
התחתונים.

ואם תאמר, העולם שלמעלה מי הוא?
והרי הוא אותו הרקיע השמיני העליון
הנפרד הוא העולם שלמעלה, וכך
נקרא, שהרי שני עולמות הם, כמו
שנתבאר. אלא הוא עולם עליון, וכך

פוסקים מימיו לעולמים, הכל שיהיה
הסיום כמו הראשית, ומשום כך ויתן
אתם אלהים ברקיע השמים, ולמה?
להאיר על הארץ.

ואף על גב שנתאמר, הכל עומדים כגון
אחד, וזהו ברור הדבר. מה בין זה לזה?
אלא זה מקום וזן את העולם העליון
שהוא בו ואת כל אותם הצדדים

תָּא תָּזִי (תהלים קד) יִשְׁבְּעוּ עֵצִי ה' אֲרִזִי לְבָנוֹן אֲשֶׁר
 נָטַע. מָאֵן לְבָנוֹן. הָא אֹקְמוּהָ וְאִתְמַר, הָאִי
 קָרָא (תהלים קד) אֲשֶׁר שָׁם צִפְרִים יִקְנְנוּ חֲסִידָה בְרוּשִׁים
 בֵּיתָהּ. אֲשֶׁר שָׁם צִפְרִים יִקְנְנוּ, בְּאֵן אֶתֶר, בְּלְבָנוֹן.
 וְאֵלִין אֵינֹן תִּרְיִן צִפְרִים דְּקֵאמְרִין בְּכַמְהָ אֶתֶר, (דף קסג
 ע"א) וּמֵאֵלִין אֶתְפָּרְשֵׁן כַּמָּה צִפְרִין אַחֲרֵנִין, אֲבָל אֵלִין
 עֲלָאִין וְנִפְקִין מִלְּבָנוֹן דְּאִיהוּ (ס"א פתימא) לְעֵילָא, וְרִזָּא
 דְּמִלָּה, (בראשית כט) וְלִלְבָן שְׁתֵּי בְנוֹת וְגו'.

חֲסִידָה בְרוּשִׁים בֵּיתָהּ, (ס"א דא לאה) בְּאֵינֹן שֵׁית בְּנִין
 עֲלָאִין, שֵׁית סְטָרִין דְּעֲלָמָא, כַּמָּה דְּאִתְמַר.
 אֲמַאי אֲקָרִי חֲסִידָה. אֵלָא, הָאִי עֲלָמָא עֲלָאָה אִף עַל
 גַּב דְּנוֹקְבָא אִיהִי, קָרִינֵן לָהּ דְּדָבָר, דְּכִדּוּר אֶתְפַּשְׁט, כָּל
 טִיבוּ וְכָל נְהִירוּ מֵינִיה נְפִיק.

לשון הקודש

צִפְרִים אַחֲרוֹת. אֲבָל אֵלוּ עֲלִיוֹנוֹת,
 וְיֹצֵאת מִן לְבָנוֹן, שְׁהוּא וְכַתּוּב לְמַעְלָה,
 וְסוּד הַדָּבָר - וְלִלְבָן שְׁתֵּי בְנוֹת וְגו'.

חֲסִידָה בְרוּשִׁים בֵּיתָהּ, וְזוּ לָאָהּ בְּאוֹתָם
 שְׁשָׁה בְּנִים עֲלִיוֹנִים, שְׁשָׁת צִדְרֵי
 הָעוֹלָם, כְּמוֹ שְׁנַתְבָּאָר. לָמָּה נִקְרָא
 חֲסִידָה? אֵלָא הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן הַזֶּה, אִף
 עַל גַּב שְׁהוּא נִקְבָּה, קוֹרְאִים לוֹ זָכָר.
 שְׁכַפְּאָשֶׁר מִתְפַּשְׁט, כָּל טוֹב וְכָל הָאוֹר
 יֹצֵא מִמֶּנּוּ.

אוֹתָם שְׁיֹצֵאִים מִמֶּנּוּ נִקְרָאִים עַל שְׁמוֹ,
 וְאוֹתָם שְׁיֹצֵאִים מִן הָעוֹלָם הַתַּחְתּוֹן
 נִקְרָאִים עַל שְׁמוֹ, וְכָל זֶה וְזֶה הַכָּל אֶחָד,
 בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם וְלְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים.

כֵּאֲרָה, (תהלים קד) יִשְׁבְּעוּ עֵצִי ה' אֲרִזִי
 לְבָנוֹן אֲשֶׁר נָטַע. מִי הַלְבָּנוֹן? הָרִי
 פֶּרְשׁוּהוּ וְנִתְבָּאָר. הַפְּסוּק הַזֶּה, אֲשֶׁר
 שָׁם צִפְרִים יִקְנְנוּ חֲסִידָה בְרוּשִׁים בֵּיתָהּ
 - אֲשֶׁר שָׁם צִפְרִים יִקְנְנוּ, בְּאִיזוֹה מְקוֹם?
 בְּלְבָנוֹן. וְאֵלוּ הֵן שְׁתֵּי הַצִּפְרִים שְׁאִמְרֵנוּ
 בְּכַמְהָ מְקוֹמוֹת, וּמֵאֵלוּ נִפְרְדוֹת כַּמָּה

וּבְגִין כִּד דְּאִיהִי חֲסִידָה, נָפִיק (מפמון) מִיְנָה חָס"ד,
 דְּאִיהוּ נְהוּרָא קְדָמָא, דְּכְתִיב, (בראשית א) וַיֹּאמֶר
 אֱלֹהִים יְהִי אֹר. וְעַל דָּא בְרוּשִׁים בֵּיתָה. בְרוּשִׁים,
 אַל תִּקְרִי בְרוּשִׁים, אֶלָּא בְּרֹאשִׁים. דְּהָא עֲלָמָא
 אַחְרָא, בְּתַתְּאִין בֵּיתָה, וְאִיהִי בִי דִנְעָא דְעֲלָמָא.
 וְלִזְמַנִּין אֶקְרִי כְּגֹוְנָא דְלְעִילָא, בְּכָל אֵינֹון שְׂמַחָן.

וְעַל אַתְר דָּא כְּתִיב, (בראשית ו) וַיִּנָּחֶם יי וַיִּתְעַצֵּב אֶל
 לְבוֹ. חֲרוֹן אַפִּי יי. דְּהָא בְּאַתְר דָּא תְּלִיא. דְּהָא
 כָּל מַה דְּלְעִילָא, כֹּלָּא אִיהוּ בְּנִהִירוֹ, חֲיִין לְכָל סְטָרִין.
 וְעַל דָּא תְּנִינֹון, אֵין עֲצָבוֹת לְפָנֵי הַמָּקוֹם, לְפָנֵי דִיּוֹקָא.
 וְעַל דָּא כְּתִיב, (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת יי בְּשִׂמְחָה בָּאוּ לְפָנָיו
 בְּרִנָּה. עֲבָדוּ אֶת יי בְּשִׂמְחָה, לְקַבִּיל עֲלָמָא עֲלָאָה,
 בָּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּה לְקַבִּיל עֲלָמָא תְּתָאָה. זַפְּאִין אֵינֹון
 יִשְׂרָאֵל בְּעֲלָמָא דִּין וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי. בְּגִין כִּד כְּתִיב,

לשון הקודש

וַיִּתְעַצֵּב אֶל לְבוֹ. חֲרוֹן אַפִּי הוּ. שְׂהַרִי
 בְּמָקוֹם הַזֶּה תְּלִי. שְׂהַרִי כָּל מַה
 שְׁלִמְעָלָה, הַכֵּל הוּא בְּאוֹר, חֲיִים לְכָל
 הַצְּדָדִים, וְעַל כֵּן שְׁנִינֹון, אֵין עֲצָבוֹת
 לְפָנֵי הַמָּקוֹם, בְּדִיוֹק לְפָנֵי, וְעַל זֶה כְּתוּב
 (תהלים ק) עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה בָּאוּ לְפָנָיו
 בְּרִנָּה. עֲבָדוּ אֶת ה' בְּשִׂמְחָה - כְּנִגְד
 הָעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן. בָּאוּ לְפָנָיו בְּרִנָּה -
 כְּנִגְד הָעוֹלָם הַתַּתְּחוֹן. אֲשַׁרִּיהֶם יִשְׂרָאֵל

וּמִשׁוֹם שְׁהִיא חֲסִידָה, יוֹצֵא וּמִשְׁם
 מִפְּנֵי חֶסֶד, שְׁהוּא הָאוֹר הָרֵאשׁוֹן,
 שְׂכָתוּב (בראשית א) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יְהִי אֹר.
 וְעַל זֶה בְרוּשִׁים בֵּיתָה. בְרוּשִׁים - אַל
 תִּקְרִי בְרוּשִׁים אֶלָּא בְּרֹאשִׁים, שְׂהַרִי
 הָעוֹלָם הָאַחֵר בְּתַתְּחוֹנִים בֵּיתָה, וְהִיא
 בֵּית הַדִּין שֶׁל הָעוֹלָם, וְלִפְעָמִים נִקְרָא
 כְּמוֹ שְׁלִמְעָלָה בְּכָל אוֹתָם הַשְּׂמוֹת.
 וְעַל הַמָּקוֹם הַזֶּה כְּתוּב, וַיִּנָּחֶם הוּ,

אשר יד ישראל מי כמוך עם נושע ביי מִגֵּן
עִירְךָ וְאֲשֶׁר חָרַב גְּאוֹתְךָ וַיִּכְחָשׁוּ וְגו'.

וַיִּצַג אֶת הַמַּקְלוֹת אֲשֶׁר פָּצַל בְּרַחֲמִים וְגו'. (בראשית ל)
פָּתַח רַבִּי אֶלְעָזָר וְאָמַר, (משלי ט) אִם חֲכַמְתָּ
חֲכַמְתָּ לָךְ וְלִצַּת לְבַדְּךָ תִּשָּׂא. אִם חֲכַמְתָּ חֲכַמְתָּ לָךְ,
תָּא חַיִּי, וְוִי לְאִינוֹן חַיִּיבִי עַל־מָא, דְּלֹא יִדְעִין וְלֹא
מִשְׁגִּיחִין בְּמִלֵּי דְאוֹרֵייתָא. וְכִד אִינוֹן מִשְׁגִּיחִין בְּה,
בְּגִין דְּלִית לֹזֶן סְכְּלָתָנּוּ, מְלִין דְּאוֹרֵייתָא דְּמִיִּין
בְּעִינֵיהוּ בְּאִילוּ בְּלָהוּ מְלִי רִיקְנִיא, וְלִית בְּהוּ
תוֹעֵלְתָא. וְכִלָּא בְּגִין דְּאִינוֹן רִקְנִין מִדְּעֵתָא וְסְכְּלָתָנּוּ.
דְּהָא כָּל מִלֵּי דְאוֹרֵייתָא, בְּלָהוּ מְלִין עַל־אִין וַיִּקְרִין.
וְכָל מְלָה וּמְלָה כְּתִיב בְּה (משלי ג) יִקְרָה הִיא מִפְּנִינִים
וְכָל חֲפָצִים לֹא יִשּׁוּן בְּה (בְּאוֹרֵייתָא).

לשון הקודש

משגיחים בדברי תורה. וכשהם
משגיחים בה – משום שאין להם שכל,
דברי התורה נראים בעיניהם כאלו
כלם מלאים ריקנות ואין בהם תועלת,
והכל משום שהם ריקנים מדעת ושכל,
שהרי כל דברי התורה, כלם דברים
עליונים ונכבדים, וכל דבר ודבר
שפתוב בה יקרה היא מפנינים וכל
חפצים לא ישונו בה ובתורה.

בעולם הזה ובעולם הבא, משום כך
כתוב (דברים לג) אשר יד ישראל מי כמוך
עם נושע בה' מגן עירך ואשר חרב
גאותך ויכחשו וגו'.

ויצג את המקלות אשר פצל ברחמים
וגו'. פתח רבי אלעזר ואמר, (משלי ט) אם
חכמת חכמת לך ולצת לבדך תשא.
אם חכמת חכמת לך – בא ראה, אוי
לאותם רשעי העולם שלא יודעים ולא